

میترائیسم

مهر دین یا میترائیسم، انا رازدار دین بی‌یه که به پایه پرستش مهر (میترا) ایزد ایران باستان و خدای خورشید، عدالت ، پیمون و جنگ ، زمون پیش از زرتشت بساته بیبی‌یه.^[۱] این دین بعدا عوض بیّه و به سرزمین‌ئون روم امپراطوری بَورده بیّه و طول سده‌ئون دوّم و سوّم بعد از میلاد، تموم قلمروو فرمانروایی روم دله پاییت بی‌یه. بعد اینکه روم دله مسیحیت رسمی بیّه ، اینتا دین از بین بورده ولی ونه آثار دینای مسیحیت^{[۲][۳]} و ایسلام به جا بموندسته.

میترا و ورزا: این دیواری نقاشی از مهرابه‌ئی که مارینوی ایتالیا دله دیّه ؛ که صحنه قربونی هکردن ورزا و دمباله فلکی ردای میترا ره نشون دئه.

قبل از زرتشت

قبل از زرتشت قدیمی پیامبر ایران (حدود ۶ قرن قبل از میلاد مسیح)، ایرانیون دینی چند خدایی داشته و مهر یا میترا گت‌ترین خدای‌وشون بی‌یه. وه خدای پیمون و تعهد و... بی‌یه. اتا لوح دله به میخی خط مال‌زمون پونزده قرن پیش از میلاد که پیمان‌نومه‌ئی میون هیتی‌ئون و میتانی‌ئون هسته، به میترا قسم بخارده بیّه.^[۱]

ماد

زمون مادون زردشت میون ئیرانیا شه دین ره تبلیغ هکرده و میترائیسم سر‌عیب بی‌یشته. اینتا دین مخصوص ئیرانیا بی‌یه و تا زمون بموئن ایسلام ئیران دله دیی‌یه.^[۱] (<http://fis-iran.org/fa/resources/encyclopedia/ancientiran>)

هخامنشیون

شائون هخامنشی از دوران گت‌داریوش به بعد، زرتشتی بی‌یه، با اینحال، داریوش و ونه جانشین‌ئون نخاستنه میترائیسم ره از بین بَورن. همین‌تاسر زرتشت دین میترائیسم جه قاطی بیّه ئیرانیا یَشت‌ئون ره شه قدیمی خدائون سه بائوته. اتا یشت اوستا دله دره که ونه نوم مهریشت هسته. اینتا یشت دله زرتشتی‌ئون میترا سر‌نازته و وه ره خدای پیمون و عهد دوته.^[۱]

این دورون میترائیسم و زرتشت قاطی بی‌یه و خله از مسائل دین میترائیسم زرتشت دله بورده، اتا از این مسائل قربونی هکردن بی‌یه.^[۱]

بعد از حمله اسکندر و فتح سرزمین نون تحت سلطه ئیران وه حدود ۳۳۰ سال پیش از میلاد، ساختار ایجتماعی قدیمی ئیران ره از هم دیاشنی یه و برای مدت زیادی اثری از مهرپرستی ئیران دله دنییی یه، شاهزاده گون مناطق مختلف سرزمین نون غربی ایمپراتوری قدیمی ئیران، پرستش میترا یا مهر ره دباره شروع هکردنه. شائون و گت مردمون ئیران و دونیای روم و یونان از جومله سرزمین آناتولی همبنتی این دین ره داشتنه.^[۱] اون زمون که تیرداد اول ارمنستون شاء، زمون تاجگذاری خادش (سال ۵۷ پس از میلاد) نرو ایمپراتور روم ره شه گت حکمرون ایعلام هکرده، تشریفات مهرپرستی ره انجوم هدائه و ایعلام هکرده که ایزد پیمون و دوستی، رابطه رفیخونه ئی ره بین ارمنیون و رومیون برقرار هکرده. میتراداد یا مهرداد شیشوم، پنتوس شاء، احتمالاً آتا مهرپرست بی یه و متحدونش یعنی دریانوردون کیلیکیه حدود ۶۷ سال پیش از میلاد، آداب و رسوم میتراپی ره ایجراا کاردنه. همچنین آنتیوخوس یکم (کماژن شاء) میترا ره سیتایش هکرده.^[۱]

تا شروع قرن دوم میلادی آثار کمی درباره میترا/ روم دله پیدا بیّه در صورتی که که از سال ۱۳۶ میلادی به بعد ات خله کتیبه و سنگ بنویشته این ایزد وشه بنویشته بیّه. این همه محبوبیت نتونده خادبه خاد ایجاد بی بانه همینسه بعضی از مورخون گانه اتا مردی اینتا دین ره با فلسفه افلاطونی جور در بیارده و وه ره روم مردم وشه پیش بکشی یه.^{[۴][۱]}

میترائیسم رومی سدهئون سوم و چاروم میلادی خله زیاد بیّه و به ویژه میون سربازای رومی رواج پیدا هکرده. بعد از این که **کنستانتین** (روم ایمپراطور) **مسیحیت** ره قبول هکرده و وه بقیه دینا ره ممنوع هکرده، مترائیسم هم شه خارروز جه دگته.^[۱] ولی وه شه آثار ره مسیحیت درون باقی بی یشته.

مهرپرستی ساسانیون زمون

اتا عکس از تاق بستان کرمانشاه دله. این نقاشی دله اتا ساسانی شاء (شاپور دوم) میون و ونه راست **اهورا مزدا** و ونه چپ، میترا یا مهر، که پیکونئون نوری مثل خارشید از سر وه تموم سمتا در کلنه، چلهئی از نبات که «برسم» نوم دانه ره دست دله دانّه و به روی گل نیلوفری هرسائه.^[۵]

شاپور دوم ساسانی به مهر قسم بخارده که ارمنستون شاء ره کاری ندانّه. نقش رستم و طاق بستان دله هم میترای نقاشی دره.

مهرپرستی پچیک آسیا دله

فریگیئون و پنتیئون مهرپرست بیینه. گت مهرداد هم مهرپرست بی یه.

ئورویا دله خله از خدائون محلی ره مهر رفخ دونستنه و اساطیر محلی ره داستان مهر جه مخلوط هکردنه.

آفرینش

مهر خدای آفریننده و سازنده نیه. قدیمی شکل مهر زیون اوستا میتر و زیون رایج قبل از اون یعنی پهلوی دله میتر و زیون قدیمی تر از همه اینان یعنی سانسکریت دله میتر هسته.

مهر دنیا بموئن

چله شو مهر کناره کته. این شو میتر اتا سنگ که غار دله دیه جه بیرون بیموئه. زمونی که دنیا بموئه اتا کلاه داشته و شمشیر و تیرکمون و ونه دست دیه. بعضیا گاتنه وقتی دتا سنگ بهم بخارنده ونه جه ات جور نور درست بیی یه که میتر ونجه بساته بیه. میتر زمون دنیا بموئن ات کُره میس دله دانه و ونه ات بال دیگه **دایره بروج** سر دَره.

به نظر بعضیا ، مهر اتا کیجا جه به ایسم **آناهیتا هامون دریاچه** دله دنیا بموئه . **فردوسی** شاهنومه دله میتر ره **فریدون** و آناهیتا ره **فرانک** نوم بیشته. زرتشتیون معتقدنه که میتر از نژاد **زرتشت** هسته. به عقیده وشوت زرتشت تیم هامون دریاچه دله دکلستوئه و هر هیزار سال ات بار اتا کیجا که ونه دله حموم کانه باردار وانه و اولین وشون میتر بی یه و آخرین وشون منجی آخرالزمان هسته. (منبع آیین میترائیسم نوشته هاشم رضی)

ورزا جه بجنگستن

میتر اتا ورزا ره وقتی داشته چرا کارده گنه یئه شه دوش سر وئه شه غار دله. اینتا ورزا آبی بی یه.

میترا اِتا قدیمی عکس دله دره ورز ره کاشنه، موزه بریتانیا لندن

قربونی هکردن ورزا

بعد اینکه به غار رسنه ورزا ره پنه زنده ونه سر نیشنه و شه چاقو ره زنده ورزای گش. این زمون سگ و مَر ائه که ورزای خون ره بلشن و عقرب ائه که ورزای بلی ره نیش بزنه. سگ نشون پاسداری، مَر نشون زندگی و عقرب نشون دهنده شیطان هسته که خانه ورزای منی ره خراب هاکنه. ورزای بتیم جه ۳ تا خوشه گنیم و اِتا مَل دار درنه. این ورزا ره خدا بساته تا فر ایزدی ره میترا جه برسنه. میترا بعد از قربونی هکردن ورزا از اونجه که وه خدای لطف و رحمت هسته سهم خادش از ورزای خون (فر اورمزدی) ره پنه سر پاشنه و ونه جه نوروز یرس وانه.

معجزه نُو

میترا اِتا تیر جه صخره ره نشونه گنه. اون صخره جه اِتا چشمه درنه. این همون چشمه توتیا هسته.

معجزه شکار

میترا بعد از اینکه سنگ جه نُو دربکشی یه ، بورده اسب سر شکار هکنه. تموم تیرای وه به هدف خارده و اِتا اِتا حیوونا ره کاشته اِتا از این حیوونا وراز بی یه.

آخرین شوم

آخرین روز زندگی میترا بنه سر و شام سر، گوشت و خون ورزا ره همراه شراب و نون خائه. این مهمونی اتا غار دله انجوم وانه. سل خدای خارشید هم مهمونی دله شرکت می‌کندیی‌یه.

عروج

بعد از مهمونی میترا سوار ارابه خارشید وانه و شونه آسمون دله. سل ایزد خارشید وه ره سوار بر ارابه مینویی خادش هکرده و وئه آسمون دله تا آخرالزمان دباره وردگرده بِنه سر.

قیامت

آخرالزمون تموم دنیا ره تش گنه و فقط پیروون میترا نجات پیدا کائه.

مهرابه

کلیسائون دله بعضی وختا مهرابه پیدا کانه ایتنا مهرابه هم شهر اوستیای ایتالئون دله دبی‌یه.

به جای پرستش هکردن مهری‌ئون مهرابه گاتنه. که از دتا کلمه «مهر» و «آبه» بساته وانه. آبه یعنی جای که جول بائه.

مهر در هند باستان

مهر ره **ودا** گانه. هندیا ورزا ره مقدس دونه که شاید همونتا ره ربط داره.

مهر در زردشتی

اوستا دله اتا آهنگ نوم «مهریشت» هسته.

میترائیسم و مسیحیت

میترائیسم رومی و **مسیحیت** خله همدیگه ره موندنه^[۶] و امروزه محققون معتقدنه که مسیحیت غرب چارچوی اصلی خادش ره این دینای قدیمی جه بیته.^[۷]

مهر و فرقه ایران

مهرآئین ، بعد از بموئن **ایسلام** همینتی ئیران دله دیی‌یه و خله چیزا مثل: قربونی هکردن ، مهرابه سر نماز بخوندستن ، شمع روشن هکردن ، سقاخنه ، زورخنه و... مهر دله جه بورده **ایسلام** دله.

هنر

نقاشی‌ئون و مجسمه‌ئون زیادی مهر جه وجود دانه. تا قبل از بموئن آریایی‌ئون به ئیران گامون شونه که ئیران قدیمی مردم مهری بیته. نمونه‌ئون سنت مهرپرستی ره تومبی اسطوره‌ئون ئیران دله هارشم. مازرون دله ؛ **بابل** قدیمی نوم ماه‌میترا بی‌یه. **کنگلو** هم نشونه‌ای از وجود میترائیسم **مازرون** دله هسته.

منابع

Mithraism (<http://www.britannica.com/eb/article-9053039/Mithraism>). In *Encyclopædia Britannica*. Retrieved June 28, 2008, from *Encyclopædia Britannica Online*

2. «میترائیسم و تاثیر وه به مسیحیت» (http://www.iranchamber.com/religions/articles/mithraism_infl)

Iran Chamber Society (<http://www.iranchamber.com>) . ([uence_on_christianity.php](#)) به قلم

دوکتور زرتشت عطا‌الهی، ۲۰۰۸ .

religion :: Introduction of Christianity and Mithraism (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/507866/Roman-religion/65514/Introduction-of-Christianity-and-Roman>). In *Encyclopædia Britannica*. Retrieved December 12, 2008, from *Encyclopædia Britannica Online*

The Concise Oxford Dictionary of World Religions / Mithra .4

5. شمایل میترا در ایران و آسیای میانه (http://www.iranica.com/newsite/index.isc?Article=http://www.iranica.com/newsite/articles/unicode/ot_grp10/ot_mithraicon_20060113.html) ، دانشنامه ایرانیکا به قلم فرانس گرت

6. میترایسم (https://web.archive.org/web/20081204104731/http://encarta.msn.com/encyclopedi/a_761578314/Mithraism.html) در دانشنامه انکارتا

religion :: History » The survival of Roman religion (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/507866/Roman-religion/65514/Introduction-of-Christianity-and-Roman>). In *Encyclopædia Britannica*. Retrieved December ۱۲, ۲۰۰۸, from *Encyclopædia Britannica Online*

- Beck, Roger (۲۰۰۰). «Ritual, Myth, Doctrine, and Initiation in the Mysteries of Mithras: New Evidence from a Cult Vessel». *The *Journal of Roman Studies* (۹۰): ۱۴۵-۱۸۰.
- Beck, Roger (۲۰۰۲). Mithraism. In *Encyclopaedia Iranica*. New York: Mazda Pub.

• تاریخ ادیان (۱۰ جلد). هاشم رضی. تهران. ۱۳۴۳ خورشیدی

• ادیان بزرگ جهان. هاشم رضی. فروهر. ۱۳۶۰

- ورمازرن ، مارتین، آیین میترا، چشمه ۱۳۸۳
- حامی، احمد ، بغ مهر ۲۵۳۵
- عالیخانی، بابک، مهر در ایران و هند باستان (مجموعه مقاله) ، ققنوس ۱۳۸۴
- دورانت ، ویل ، تاریخ تمدن (قیصر و مسیح) ، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی ۱۳۷۲
- رضایی ، عبدالعظیم ، اصل و نسب و دینهای ایرانیان باستان ، دُر ۱۳۸۱
- فرهنگ معین

پیوند به بیرون

- متن مهریشت (<https://web.archive.org/web/20090122081232/http://www.aariaboom.com/conte>)
وبگاه پایگاه پژوهشی آریابوم دله. (/nt/view/556/220
- مهرپرستی (میترائیسم) (<http://www.iranica.com/newsite/index.isc?Article=http://www.iranica.co>)
<http://www.iranica.com/newsite/articles/unicode/sup/Mithraism.html> دانشنامه ایرانیکا دله.
- مهرپرستی فرانسه دله (<http://www.persian.rfi.fr/%D9%85%D9%90%D9%87%D8%B1%D9%BE%D9%8E%D8%B1%D8%B3%D8%AA%DB%8C-%D8%AF%D8%B1%D9%81%D8%B1%D8%A7%D9%86%D8%B3%D9%87-20100625/%D9%81%D8%B1%D8%A7%D9%86%D8%B3%D9%87>)
- کنگلو

ویکی تلمبار دله بتوئی پرونده‌ئوننی که *میترائیسم* خوری دَره ره پیدا هاکنین.

<https://mzn.wikipedia.org/w/index.php?>

[title=میترائیسم&oldid=167540](https://mzn.wikipedia.org/w/index.php?title=میترائیسم&oldid=167540) جه بپته بپه

ویکی پدیا
